

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
6 Ιουνίου 1985 *

Στην υπόθεση 157/84,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση της Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale του Hauts-de-Seine προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

Maria Frascogna

και

Caisse des dépôts et consignations

η έκδοση προδικαστικής απόφασεως ως προς την ερμηνεία του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές του που διακινούνται εντός της Κοινοτήτας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα)

συγκείμενο από τους G. Bosco, πρόεδρο τμήματος, R. Joliet και T. F. O'Higgins, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz

γραμματέας: D. Louterman, υπάλληλος διοικήσεως

έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν

— η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενη από τον Carlo Exio, γενικό γραμματέα του Patronato ACLI,

— το καθού της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενο από τον J. C. Cervera, υποδιευθυντή του Caisse des dépôts et consignations,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους J. Griesmar, νομικό σύμβουλο και J. Cugrall, μέλος της νομικής υπηρεσίας,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον P. G. Ferri, avvocato dello Stato,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Μαρτίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα πραγματικά περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

- 1 Με απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 1983, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Ιουνίου 1984, η Commission de première instance du contentieux de sécurité sociale του Hauts-de-Seine υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73).
- 2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Frascogna και του Caisse des dépôts et consignations σχετικά με την άρνηση χορηγήσεως στη Frascogna του ειδικού επιδόματος γήρατος.
- 3 Η Frascogna, ιταλικής υπηκοότητας, είναι χήρα ιταλού υπηκόου. Υπό την ιδιότητα αυτή λαμβάνει σύνταξη επιζώντος από το Istituto nazionale della previdenza sociale. Από το 1976 ζει στη Γαλλία με το γιο της, ο οποίος εργάζεται εκεί ως μισθωτός.

- 4 Το Νοέμβριο του 1981, η Frascogna υπέβαλε στο Caisse des dépôts et consignations αίτηση με την οποία ζήτησε να της χορηγηθεί το ειδικό επίδομα γήρατος που θεσπίστηκε με το νόμο 52-799 της 10ης Ιουλίου 1952. Κατά το νόμο αυτό, χορηγείται επίδομα στους ηλικιωμένους που δεν απολαμβάνουν παροχών γήρατος στο πλαίσιο συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως και των οποίων τα εισοδήματα είναι ανεπαρκή. Το εν λόγω επίδομα χορηγείται μόνο στους γάλλους υπηκόους ή στους υπηκόους των χωρών που έχουν συνάψει σύμβαση αμοιβαιότητας με τη Γαλλία. Και οι μεν και οι δε πρέπει να κατοικούν στο έδαφος της μητροπολιτικής Γαλλίας.
- 5 Στις 21 Απριλίου 1982, το Caisse des dépôts et consignations απέρριψε την αίτηση της Frascogna με την αιτιολογία ότι η τελευταία δεν διαμένει στη Γαλλία επί 15 έτη. Πράγματι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η Γαλλία και η Ιταλία δεν έχουν συνάψει σύμβαση αμοιβαιότητας αλλά μετέχουν στην ευρωπαϊκή προσωρινή συμφωνία της 11ης Δεκεμβρίου 1953, περί συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως όσον αφορά το γήρας, την αναπηρία και τους επιζώντες. Όμως, το άρθρο 2, παράγραφος 1, β), της εν λόγω συμφωνίας θέτει ακριβώς για τους αλλοδαπούς προϋπόθεση διαμονής 15 ετών στο έδαφος του κράτους όπου επιθυμούν να λάβουν παροχές προβλεπόμενες από σύστημα που δεν στηρίζεται σε εισφορές. Αυτή ακριβώς η προϋπόθεση δεν πληρούται στην περίπτωση της Frascogna.
- 6 Στις 10 Ιουνίου 1982, η Frascogna άσκησε ενώπιον της Commission de première instance du contentieux de sécurité sociale του Hauts-de-Seine προσφυγή κατά της απορριπτικής αποφάσεως του Caisse des dépôts et consignations. Στο πλαίσιο της προσφυγής της, η Frascogna ισχυρίστηκε ότι η προϋπόθεση της διαμονής επί ορισμένο χρόνο που θέτει η προσωρινή συμφωνία αντιβαίνει στον κανονισμό 1408/71.
- 7 Τα σχετικά επιχειρήματα ανάγκασαν την Commission de première instance du contentieux de sécurité sociale του Hauts-de-Seine να υποβάλει στο Δικαστήριο το ερώτημα αν « οι διατάξεις της προσωρινής ευρωπαϊκής συμφωνίας της 11ης Δεκεμβρίου 1953 συμβιβάζονται πλέον προς τον κανονισμό 1408/71 του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ».
- 8 Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Frascogna, το Caisse des dépôts et consignations, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η Ιταλική Κυβέρνηση.

- 9 Η Frascogna φρονεί ότι εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 διότι είναι « μέλος της οικογένειας εργαζομένου » κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού. Εξάλλου, η επίδικη παροχή εμπίπτει στον κανονισμό 1408/71 δεδομένου ότι η Γαλλία την περιέλαβε στη δήλωση που προβλέπει το άρθρο 5 του κανονισμού. Επομένως, η προϋπόθεση της διάρκειας της διαμονής που θέτει η προσωρινή συμφωνία αντιβαίνει στην αρχή της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ημεδαπών και υπηκόων άλλου κράτους μέλους, την οποία καθιερώνει το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71.
- 10 Το Caisse des dépôts et consignations φρονεί ότι το ειδικό επίδομα γήρατος έχει χαρακτήρα βοηθήματος προνοίας, οπότε αποκλείεται του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71.
- 11 Η Επιτροπή φρονεί, και αυτή, ότι το ειδικό επίδομα γήρατος δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 διότι δεν αποτελεί συμπλήρωμα παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως.
- 12 Τέλος, η Ιταλική Κυβέρνηση φρονεί ότι το ειδικό επίδομα γήρατος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 οπότε η προϋπόθεση της διάρκειας της διαμονής που θέτει η προσωρινή συμφωνία αντιβαίνει στην αρχή της ισότητας που καθιερώνει ο εν λόγω κανονισμός.
- 13 Πρέπει να σημειωθεί ότι το Δικαστήριο έκρινε ήδη, με την απόφαση της 28ης Μαΐου 1974 (*Callemeyn*, 187/73, Rec. σ. 553) ότι « στο πλαίσιο του προσωπικού και του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής του, ο κανονισμός 1408/71 εφαρμόζεται κατά προτίμηση αντί της ευρωπαϊκής προσωρινής συμφωνίας περί συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως όσον αφορά το γήρας, την αναπηρία και τους επιζώντες (...) εφόσον είναι ευνοϊκότερος από αυτή για το δικαιούχο ». Αν είχε εφαρμογή εν προκειμένω, ο κανονισμός 1408/71 θα ήταν, λόγω της αρχής της ίσης μεταχείρισης που θέτει το άρθρο 3, αναμφισβήτητα ευνοϊκότερος από την ευρωπαϊκή προσωρινή συμφωνία.
- 14 Ωστόσο, οι αρχές αυτές δεν δίνουν πλήρη απάντηση στο ερώτημα του εθνικού δικαστηρίου. Πράγματι, το ερώτημα αυτό αναφέρεται επίσης και στο αν ο κανονισμός 1408/71 επιτρέπει στον ανιόντα εργαζομένου, υπηκόου κράτους μέλους, ο οποίος

μετέβη προκειμένου να εγκατασταθεί με τον εν λόγω εργαζόμενο, σε άλλο κράτος μέλος, να λάβει, στο τελευταίο αυτό κράτος, επίδομα γήρατος, σαν το επίδομα. Πρέπει λοιπόν να εξεταστεί αυτό το ερώτημα.

- 15 Ο κανονισμός 1408/71 ισχύει « για εργαζόμενους που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη... καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους και για τους επιζώντες τους ». Με την απόφαση όμως της 23ης Νοεμβρίου 1976 (Kermaschek, 40/76, Rec. σ. 1669), το Δικαστήριο έκρινε ότι τα μέλη της οικογένειάς ή οι επιζώντες του εργαζομένου δεν μπορούν να αξιώσουν, βάσει του κανονισμού 1408/71, παρά μόνο τα παράγωγα δικαιώματα, δηλαδή αυτά που αποκτούν ως μέλη της οικογένειάς ή ως επιζώντες του εργαζομένου.
- 16 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τη διογραφία, το ειδικό επίδομα γήρατος που θέσπισε ο νόμος 52-799 της 10ης Ιουλίου 1952 καταβάλλεται στους ηλικιωμένους, ανεξάρτητα από οποιοδήποτε συγγενικό δεσμό με κάποιο εργαζόμενο.
- 17 Έτσι, συνάγεται το συμπέρασμα ότι, αφού το δικαίωμα για το ειδικό επίδομα γήρατος δεν αποτελεί παράγωγο δικαίωμα κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71, ο ανιών του διακινούμενου εργαζομένου δεν μπορεί να αξιώσει τη χορήγηση του εν λόγω επιδόματος βάσει του κανονισμού 1408/71.
- 18 Ωστόσο, η Επιτροπή ισχυρίστηκε με τις παρατηρήσεις της ότι το ειδικό επίδομα γήρατος χορηγείται, ως κοινωνικό πλεονέκτημα, βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 1968 « περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας » (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33).
- 19 Προκειμένου να δοθούν στο εθνικό δικαστήριο όλα τα στοιχεία ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που μπορούν να βοηθήσουν την επίλυση της διαφοράς στην κύρια δίκη, πρέπει να εξεταστεί στη συνέχεια αν είναι βάσιμη αυτή η άποψη.

- 20 Όπως έχει κρίνει επανειλημμένα το Δικαστήριο (τελευταία με την απόφαση της 27ης Μαρτίου 1985, Hoeckx, 249/83, Συλλογή 1985, σ. 973), η έννοια του κοινωνικού πλεονεκτήματος περιλαμβάνει όλα τα πλεονεκτήματα « τα οποία, ανεξαρτήτως του αν συνδέονται ή όχι με σύμβαση εργασίας ή όχι, αναγνωρίζονται γενικά στους ημεδαπούς εργαζομένους, λόγω κυρίως της αντικειμενικής ιδιότητάς τους ως εργαζομένων ή λόγω του ότι έχουν απλώς την κατοικία τους στο εθνικό έδαφος και που η επέκτασή τους στους εργαζομένους, υπηκόους άλλων κρατών μελών, εμφανίζεται επομένως ικανή να διευκολύνει την κινητικότητα τους στο εσωτερικό της Κοινότητας ».
- 21 Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984, Castelli, 261/83 (Συλλογή 1984, σ. 3199), ότι ο όρος κοινωνικό πλεονέκτημα, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68 καλύπτει το εισόδημα που εξασφαλίζεται στους ηλικιωμένους από τη νομοθεσία ενός των κρατών μελών.
- 22 Επομένως, το συμπέρασμα είναι ότι το ειδικό επίδομα γήρατος που χορηγείται στους ηλικιωμένους, των οποίων τα εισοδήματα είναι ανεπαρκή, εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1612/68.
- 23 Όπως προκύπτει όμως από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η θεμελιώδης αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας, την οποία καθιερώνει το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68, απαγορεύει κάθε διάκριση εις βάρος των ανιόντων του εργαζομένου, υπηκόου άλλου κράτους μέλους στην περίπτωση που οι ανιόντες αυτοί άσκησαν το δικαίωμα εγκαταστάσεως με τον εργαζόμενο, που τους αναγνωρίζει το άρθρο 10 του κανονισμού 1612/68.
- 24 Υπό τις συνθήκες αυτές, η υποχρέωση της προηγούμενης διαμονής επί ορισμένο αριθμό ετών στο έδαφος ενός κράτους μέλους, που επιβάλλεται στους ανιόντες των εργαζομένων, υπηκόων άλλου κράτους μέλους, συνιστά δυσμενή διάκριση η οποία αντιβαίνει στο άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68 εφόσον δεν επιβάλλεται στους ανιόντες των ημεδαπών εργαζομένων.

- 25 Επομένως, στο υποβληθέν ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι η χορήγηση ειδικού επιδόματος γήρατος που εξασφαλίζει ελάχιστο εισόδημα στους ηλικιωμένους υπό τους όρους που προβλέπει ο εθνικός νόμος, ο οποίος εφαρμόζεται στη διαφορά της κύριας δίκης, αποτελεί κοινωνικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, το δε άρθρο 7, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού έχει την έννοια ότι η χορήγηση αυτού του κοινωνικού πλεονεκτήματος δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την προϋπόθεση της πραγματικής διαμονής στο έδαφος κράτους μέλους επί ορισμένο αριθμό ετών, αν η προϋπόθεση αυτή δεν προβλέπεται για τους υπηκόους του εν λόγω κράτους μέλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 26 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, έναντι των διαδίκων στην κύρια δίκη, το χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 1983 η Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale του Hauts-de-Seine, αποφαινεται:

- 1) Η χορήγηση ειδικού επιδόματος γήρατος που εξασφαλίζει ελάχιστο εισόδημα στους ηλικιωμένους υπό τους όρους που προβλέπει ο εθνικός νόμος, ο οποίος εφαρμόζεται στη διαφορά της κύριας δίκης, αποτελεί κοινωνικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968.

2) Το άρθρο 7, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού έχει την έννοια ότι η χορήγηση αυτού του κοινωνικού πλεονεκτήματος δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την προϋπόθεση της πραγματικής διαμονής στο έδαφος κράτους μέλους επί ορισμένο αριθμό ετών, αν η προϋπόθεση αυτή δεν προβλέπεται για τους υπηκόους του εν λόγω κράτους μέλους.

Bosco

Joliet

O'Higgins

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 6 Ιουνίου 1985.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος

G. Bosco